



FREDENSBORG  
KOMMUNE

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 3-4 år

## Sproggavens bogfolder til **Guldlok og de tre bjørne**



**Titel:** Sproggavens bogfolder til historien 'Guldlok og de tre bjørne' (Mogensen, Jan: Den store eventyrbog. Alvilda. 2012 (ISBN: 9788771052688))

**Udarbejdet af:** Pædagoger i Børnehusene Kokkedal i samarbejde med læsekonsulent, Marianne Aen Thorsen, og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning.

**Udgivet af:** Center for Læring, Fritid og Sundhed, Fredensborg Kommune.

**Tak til:** Forlaget Alvilda og forfatter og illustratør Jan Mogensen, som venligst har givet tilladelse til på forsiden af folderen at anvende forsidebilledet fra bogen 'Den store eventyrbog', hvori historien 'Guldlok og de tre bjørne' genfortælles.

**Version:** 1.0

**Versionsdato:** 2016-09-06

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til læsekonsulent, **Marianne Aen Thorsen**, dir.tlf.nr.: 7256 2277, eller e-mail: mtho@fredensborg.dk

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven rettes til konsulent, **Liv Holmgaard Nørrelykke**, dir.tlf.nr.: 7256 5417, eller e-mail: lihn@fredensborg.dk

## Om bogen

*Guldlok er gået ud i skoven helt alene og kommer hen til de tre bjørnes hus. Bjørnene er ude, og Guldlok går ind i huset. Hvad mon hun laver derinde – og hvad sker der, når bjørnene kommer hjem?*

I Guldlok kan børnene identificere sig med en pige, som bryder sociale regler, og som finder ud af, at det er utrygt at gøre. Der er således en morale i historien.

## Vejledning til Sproggaven

I den generelle vejledning til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du forbereder den dialogiske læsning. Her kan du også få mere viden om, hvordan du udvikler børnenes sprog. Derfor er det en god idé at have læst vejledningen til Sproggaven som grundlag for at arbejde med de forskellige bogfoldere.

## Før du går i gang

- Læs bogen selv og øv dig i at læse den op med indlevelse og tydelig udtale.
- Understreg fokusordene.
- Planlæg dine spørgsmål.
- Vælg aktiviteter efter den dialogiske læsning (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

## Medbring

- iPad
- Små tynde pinde eller andet, som børnene kan brække over
- Xylofon eller download appen RealPiano
- Salt, sukker, citron, saltkiks og -stænger, chokolade, rosiner
- 3 krus, en kande koldt vand og en termoflaske med varmt vand

## **De tre faser i dialogisk læsning**

### **Første fase: Læs og lyt**

1. Spørg børnene, hvor titlen mon står. Hvordan kan man se det (fede bogstavtyper, grønne og kun store bogstaver)? Læs titlen højt og peg på ordene imens, så børnene ser læseretningen. Lad børnene legelæse titlen. Spørg nu børnene, hvor der er tekst, du kan læse højt. Lad dem gætte på handlingen ved at se blade i bogen og ved at se på billederne.
2. Læs historien højt for børnene, så de får en god forståelse af handlingen.
3. Bagefter kan I tale kort om handlingen, og du kan tage fat på de første fokusord (se under Fokusord).

### **Anden fase: Læs og snak**

1. Arbejd med de næste fokusord. Spørg også børnene, hvad de kan huske fra historien.
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se under Læs og snak: Den sprogdvklende dialog).

### **Tredje fase: Læs og leg**

1. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
2. Lad børnene skiftes til at fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål.
3. Lad børnene fortælle, hvad de synes om bogen, og lav bogquizzen (se under Læs og leg: Bogquiz). Vælg derefter lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer – mindst én aktivitet under hver overskrift (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

## Fokusord

Selv om børn imellem 3 og 4 år endnu ikke har en fuldstændig korrekt udtale af ord, udtaler de nu ord så godt, at også fremmede kan forstå det meste af, hvad de siger. Men børnene har stadig brug for at udvikle deres udtale, så de kan udtale alle eller de fleste lyde i ord. Både enkelte lyde (fx v, r, k, j) og især to medlyde/konsonanter lige efter hinanden kan være udfordrende for dem at udtale, som fx de to medlyde (markeret med fed skrift) først i **st**-emme og **sm**-age, og et ord med tre medlyde som for- **skr**-ækket kan give børnene store udtaleudfordringer. Se evt. forklaring på medlyde i ordlisten i den generelle vejledning.

Du kan hjælpe børnene med at lære sig udtalen af to medlyde lige efter hinanden, fx i ordet smage, ved at udtale første lyd (her /s/) med en lang lyd (/s:/, dvs. du udtaler s-lyden i lidt længere tid end normalt), og så laver du en lille pause og siger derefter resten af ordet. Bed børnene om at gøre lige som dig. Efterhånden vil pausen imellem /s/ og resten af orden kunne blive kortere og kortere, og børnene vil dermed have lært sig udtalen af sm. Gør lige sådan med de andre ord, som har to medlyde i starten. Et ord som bjørn kan dog være virkeligt svært for børnene at sige. En genvej for børnene til at udtale bj kan være, at du foreslår dem at sige "bi" og derefter "ørn". Efterhånden vil børnene (automatisk) erstatte i-lyden med en j-lyd.

Det er derfor vigtigt, at børnene hører dig sige hvert fokusord meget tydeligt og mange gange, så de ved, hvordan ordet rigtigt skal lyde. Det hjælper børnene i deres forsøg på selv at udtale ordet og senere, når de skal læse og stave ordet i skolen. Sig også ordene i andre daglige sammenhænge i institutionen.

Det er en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til fokusordene. Det kan I gøre, imens I arbejder med fokusordene. Med iPad eller digitalkamera kan I tage billeder eller små filmklip, som viser fokusordene, og I kan lægge dem på Family og på den måde få forældrene med til at bruge dem derhjemme.

## Gruppering af fokusord

Du kan med fordel gruppere fokusordene, så I laver aktiviteter med fokusord, der passer sammen.

Du kan lave en aktivitet med nogle af fokusordene, inden du læser historien første gang. Fx kan du tale med børnene om billederne og dermed introducere fokusordene fra gruppe 1: "bjørn", "mellemste",

*"forskrækket", "gå i stykker"* til børnene. I kan også søge efter bjørne på iPaden og tale med børnene om dem, hvor de lever, hvad de spiser, om de er farlige. Få evt. flere idéer til at arbejde med ordene fra gruppe 1 fra forslagene under de enkelte ord. Du kan sagtens arbejde med disse ord, inden du læser historien op for børnene. Når børnene har hørt historien første gang, kan du arbejde videre med ordene i gruppe 1 i det omfang, der er behov for det.

I den generelle vejledning kan du læse mere om baggrunden for gruppering af fokusordene.

I det følgende er der forslag til gruppering af fokusordene.

### **Gruppe 1**

#### **1. BJØRN**

Tal om bjørnene på billederne og sammenlign med bjørne, som I finder på iPaden. I kan tale om, hvor bjørnene i historien bor, og hvor bjørne bor i virkeligheden, hvad de spiser, om de er farlige osv. Tal også om, at bjørnene i historien ligner bamser. Her kan du spørge til, om børnene derhjemme har bamser.

#### **2. MELLEEMSTE**

*"Se godt på de tre bjørne. Kan I pege på den store bjørn? Kan I pege på den lille bjørn? Kan I pege på den mellemste? Hvad skal de spise? Ja, grød. Hvor står deres grød? Ja, deres grød står på bordet. Hvor mange skåle med grød er der på bordet (her tæller I sammen)? Kan I pege på den største skål? Kan I pege på den mindste skål? Kan I pege på den mellemste skål? Hvem skal spise af den største skål? Hvem skal spise af den mindste skål? Hvem skal spise af den mellemste skål?"* Tal med børnene om, at mellemste betyder midtmellem. Læg 3 ting frem af forskellig størrelse, det kunne være 3 bøger, 3 biler, 3 farver osv. Bed børnene om at lægge dem i rækkefølge efter størrelse og hjælp børnene med at sætte ord på, altså ord som stor/største, lille/mindste, mellemste. Spørg fx også, om børnene har søskende? Hvem er den ældste, yngste og mellemste?

#### **3. FORSKRÆKKET**

Vis billedet, hvor Guldlok sidder på stolen, som går i stykker. *"Se Guldlok! Hvordan ser hun ud i ansigtet? Ja, hun bliver forskrækket. For hvad er der sket med stolen? Ja, den er gået i stykker. Hvordan ser vi ud i ansigtet, når vi bliver forskrækkede?"* Tal med børnene

om, hvad man kan blive forskrækket over, og om det er godt eller skidt at forskrække hinanden. Tag billeder af børnene til at illustrere ordet *"forskækket"* og lav en lille udstilling med dem. Du kan evt. lave en tekst til hvert billede, hvor børnene legeskriver først, og du skriver med din voksenskrift.

#### 4. GÅ I STYKKER

*"Hvad var det, der skete med stolen? Ja, den gik i stykker. Det var ikke så godt. Hvis stol var det? Ja, så Guldlok har ødelagt bjørnens stol. Hvad skal man gøre, når man ødelægger andres ting? Tror I, Guldlok siger undskyld?"* Spørg børnene, om de er kommet til at slå andres ting i stykker, og hvad de så gjorde. *"Se, benene på stolen er brækket midt over. Nu skal vi prøve at brække noget, så det går i stykker. Det må vi godt"*. Giv børnene nogle små tynde pinde/tændstikker el., som de kan brække. Lad dem brække pindene og sørg for, at børnene bruger ordet *"brække"* i både nutid (brækker), datid (brækkede) og gerne også før nutid (har brækket). *"Hvordan sætter vi ting sammen igen, hvis de er gået i stykker eller brækket (fx lime sammen igen)? Kan mennesker også gå i stykker – eller brække noget? Hvad sker der så? Kender I nogen, der har prøvet det?"* Lad børnene fortælle og tal om, at man kan brække arme og ben osv., og at man kan få gips på.

### Gruppe 2

#### 5. STEMME

*"Vi kan se, at bjørnene ikke er lige store. De har også forskellige stemmer. Den store bjørn har en dyb stemme. Den lille bjørn har en lille, fin stemme. Vi kan også sige, at den lille bjørn har en høj stemme. Den mellemste bjørn har en almindelig stemme"*. Lad børnene eksperimentere med at sige noget med dyb/fin eller høj/almindelig stemme. Eksperimenter også med dybe og høje lyde på xylofon eller på fx appen RealPiano, børnene kan høre og spille de allerdybeste lyde og de allerhøjeste lyde. Her kan I også tale om de mellemste lyde. Lad evt. børnene eksperimentere med at spille lidt musik med de dybe toner og med de høje toner og med de mellemste toner.

#### 6. ALMINDELIG

Vis børnene, at noget skrift i bogen står med fede typer. Lad dem gætte på, hvem der siger noget. Fortæl, hvad der står – først med almindelig stemme og så med dyb stemme. Eksperimenter med,

hvordan bjørnene kan sige *"Hvem har spist af min grød"* – med både den dybe, den fine og den mellemste stemme. Tal om, at det meste står med almindelig skrift og derfor skal siges med en almindelig stemme. *"Så almindelig betyder, at det er sådan, det plejer at være. Er det almindeligt, at bjørne bor i et hus? Eller er det almindeligt, at bjørne bor i skoven? Er det almindeligt, at bjørne spiser grød? Nej, det er ikke almindeligt (du kan opfordre børnene til at bruge sætninger med "ikke")"*. I kan også lege en lille leg, hvor børnene på skift skal sige *"Hvem har spist af min grød/siddet på min stol/sovet i min seng"* på samme måde som enten store bjørn, den mindste bjørn eller den mellemste bjørn. De andre skal gætte, hvem det er.

## 7. FORBAVSEDE

*"Da bjørnene kom hjem og så deres skåle, blev de forbavsede. Hvorfor det? Ja, de kunne ikke forstå, hvem der havde spist deres grød. Hvordan ser vi ud, når vi er forbavsede?"* Lad børnene vise deres ansigtsudtryk.

## Gruppe 3

### 8. KØLEDE AF

*"Bjørnene gik en tur, imens grøden kølede af. Så hvordan var grøden, da den kom ned i skålene? Ja, den var meget varm. Den var brandvarm. Så den var alt for varm til at spise. Så derfor skulle den køle af. Hvad er det modsatte af varm?"* Stil 3 krus, en kande koldt vand og en termoflaske med varmt vand på bordet/gulvet. Lad børnene mærken varmen fra termoflasken og tal om, at vandet er brandvarmt, så de skal ikke røre ved det. Hæld nu koldt vand i det første krus og varmt vand i det sidste krus, og lad børnene mærke uden på krusene og sige, om de mærkes kolde eller varme. *"Nu skal vi prøve at blande det kolde og varme vand. Hvad mon det så bliver – koldt eller varmt? Lad os prøve!"* Nu fylder du et krus med lidt mere koldt end varmt vand, så det bliver lunkent. Lad børnene mærke på det. *"Er det koldt eller er det varmt? Det er hverken rigtigt koldt eller varmt? Det er midt imellem – og det hedder lunkent"*. Tal bagefter med børnene om, hvad der kan være varmt, koldt og lunkent det kan være alt muligt, fx mad, drikkevarer, vejr, solen, plader på komfuret osv.. Måske får I brug for endnu flere nuancer af ord for varme og kulde som fx iskoldt, brændende varmt, hedt, rygende varmt, stegende hedt, frysende koldt, klingende frost.



## 9. SALT

*"Guldlok smagte på grøden i den mellemste skål. Den var for salt. Hvordan ser salt ud?"* Sæt sukker og salt foran børnene og lad dem gætte, hvad der er salt. *"Salt og sukker ligner hinanden, men vi kan smage forskel"*. Lad børnene smage sig frem til, hvad der er salt og sukker. Tal om salte madvarer, fx salte kiks, salt på pomfritter osv. *"Hvor kommer saltet fra?"* Find sammen med børnene billeder og oplysninger om salt på din iPad og tal med børnene om det.

## 10. SMAGTE

*"Det vi spiser kan være salt, hvis der er meget salt i. Det kan være sødt – hvad er der så i? Det kan være surt – hvad er der så i? Nu skal vi lege en leg, hvor vi skal smage på forskellige ting og sige, om det er salt, sødt eller surt. Hvad bruger vi til at smage med? Ja, tungen, så vi behøver ikke at kunne se tingene. Så I skal først have bind for øjnene"*. Leg legen med børnene. Du kan give dem forskellige ting at smage på: saltkiks, rosin, citron, saltstænger, chokolade osv. Lad dem gætte, hvad de spiser.

Inddrag gerne nogle få ord mere, som børnene måske bliver optagede af under arbejdet med bogen.

## **Læs og snak: Den sprogdudviklende dialog**

Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene. Her er eksempler på forskellige former for spørgsmål, som du kan bruge. De kan være for svære eller lette, så du må tilpasse spørgsmålene til din børnegruppe. Åbne spørgsmål giver bedre mulighed for en naturlig dialog end lukkede spørgsmål.

I vejledningshæftet til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du kan have en dialog med børnene og styrke deres sprog i dialogen om bogen.

Du kan forvente, at de fleste børn med en sproglig alder på 3-4 år kan sige sætninger på 6-8 ord, og deres sætninger bliver længere og mere komplekse op mod 4-års alderen. Børn med et stort ordforråd kan sige længere sætninger end børn med et lille ordforråd. Så du kan hjælpe børnene til at sige længere sætninger ved at styrke deres ordforråd.

## Lukkede spørgsmål

- Hvor boede de tre bjørne?
- Hvem kom forbi bjørnenes hus?
- Hvad stod der på bjørnenes bord?
- Hvad gjorde Guldlok med de tre skåle?
- Hvad skete der med stolen?
- Hvad gjorde Guldlok bagefter?
- Hvorfor blev de tre bjørne forbavsede, da de kom hjem?
- Hvad opdagede de i soveværelset?
- Hvad gjorde Guldlok, da hun vågnede?

## Åbne eller halvåbne spørgsmål

- Hvad sker der på billedet? (her kan du vælge et billede ad gangen og bede børnene om at fortælle til billedet. Du kan opmuntre børnene til at bruge fokusordene, når de fortæller.)
- Hvorfor går Guldlok alene ude i skoven?
- Hvad mon hendes mor og far sagde til det?
- Hvorfor gik Guldlok ind i bjørnenes hus?
- Hvorfor spiste Guldlok bjørnenes grød?
- Hvorfor lagde Guldlok sig i deres senge?
- Hvad tænkte Guldlok, da stolen gik i stykker?
- Mon bjørnene ville løbe efter Guldlok?
- Hvad mon bjørnene ville gøre ved Guldlok, hvis de fangede hende?

## Læs og leg: Bogquiz

Bogquiz med bl.a. bogens fokusord. Fokusordene står i parentes – opmuntr børnene til at sige "en" eller "et" foran navneordene fx "en stige".

Afhængigt af din børnegruppe kan du have færre eller flere quizspørgsmål. Vælg de spørgsmål, som passer til din børnegruppe. Det vil være godt, hvis du vælger spørgsmål, som får børnene til at få øje på sammenhænge imellem ord fx spørgsmål, der handler om modsætninger, og spørgsmål, hvor børnene skal nævne tre af samme slags.

- Hvilke tre bjørne boede i huset? (den store, den lille og den mellemste)
- Hvad er det modsatte af varm?
- Hvad er det modsatte af blød?
- Hvad er det modsatte af bred?
- Hvad er det modsatte af høj?

- Hvad blev bjørnene, da de så, nogen har spist deres grød? (forbavsede)
- Hvad blev Guldlok, da hun blev vækket af bjørnene? (forskrækket)
- Hvad bruger vi til at smage med?
- Hvad bruger vi til at se med?
- Hvad bruger vi til at høre med?
- Hvad bruger vi til at føle med?
- Nævn to ting, der smager salt.
- Nævn to ting, der smager sødt.
- Nævn to ting, der smager surt.
- Sig dit navn med dyb stemme.
- Sig dit navn med høj og lys stemme.

## Læs og leg: Literacy-udviklende lege og aktiviteter

Nedenunder er lege og aktiviteter sorteret under forskellige overskrifter. Overskrifterne fortæller, hvilke literacy-kompetencer legene og aktiviteterne især styrker. Selv om flere af legene og aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift. Tilpas evt. aktiviteten, så den passer til din børnegruppe. Rækkefølgen er underordnet. Du er velkommen til at lave flere aktiviteter end én under hver overskrift – og du kan også designe nye aktiviteter for at styrke de literacy-kompetencer, som er nævnt i overskrifterne.

### Ordforråd

Alle legene styrker børnenes ordforråd.

- MODSÆTNINGER

Find billeder af disse modsætninger evt. på nettet eller fra billedlotteri: tom/fuld, blød/hård, stor/lille, bred/smål, varm/kold og eventuelt flere. Lad børnene spille med dem på forskellig måde. Det kan være først at se og tale om dem og så matche dem i par (modsætninger). Det kan være fiskepil, hvor kortene ligger på gulvet med bagsiden opad. Der skal være en clips på, så de kan fanges med en magnetfiskestang. Når et barn fanger et kort, skal barnet sige ordet og så også det modsatte fx fanger barnet et billede, der viser ordet "tom", skal barnet sige "tom", hvad der kan være tomt, og så skal barnet også sige modsætningen til tom dvs. "fuld". Det kan være Memory med modsætningerne. Legene med

modsatninger styrker ordforrådet og giver børnene en dybere forståelse af sammenhængen imellem ord.

- **KATEGORIER**

Lav et rod på gulvet med forskellige ting fx farver, frugt, legetøj. Bed børnene om at lægge tingene i tre bunker, så tingene i bunkerne passer sammen. Tal bagefter om, hvorfor de passer sammen dvs. at både dukker og tøjdyr kommer i kategorien legetøj, at både den grønne tusch og det røde farvekridt kommer i samme kategori dvs. farver, og at både bananen og appelsinen kommer i kategorien frugt. Skriv 3 ordkort og læg dem på gulvet/bordet. Det kunne være *"frugt"*, *"farver"* og *"legetøj"*, men behøver ikke at være det. Nu læser du ordkortene højt og beder børnene finde ting i børnehaven eller i det rum, I sidder i, som passer til de tre kategorier og lægge dem ved det rigtige kort (med din hjælp). Du kan evt. bede dem om at finde en kategori ad gangen. Tal nu om dyr – og lav to kategorier: vilde dyr og tamme dyr. Hvilken slags dyr hører til i de to kategorier? I kan også tale om bondegårdsdyr, farlige dyr osv. Pointen er, at børnene erfarer, at ord og begreber hører sammen i kategorier, så hund og kat fx hører til kategorien tamme dyr, og fx tigre og løver hører til kategorien vilde dyr. Legen giver børnene en dybere forståelse af sammenhængen imellem ord, så de forstår, at ord hører sammen i kategorier. Dette hjælper dem til at holde orden på ord i deres eget ordforråd.

- **TÆLLELEGE**

Find forskellige ting i børnehaven, som I tæller. Det kunne være ting fra kategorierne i legen ovenfor. Sørg for, at I både siger tallet og den ting, I tæller fx *"to bjørne"*, så børnene bruger flertalsformen af ordene. Skriv gerne tallene 1 til 10 på store stykker papir og lav samtidig en visuel illustration af tallet dvs. ved tallet 1 skal der fx være én bold, og ved tallet 10 skal der være ti bolde. Hæng tallene op i børnehaven evt. med klemmer på en tørresnor. Tæl gerne mange ting – også børnenes hænder, fødder, bogstaver i Guldlok, vinduer er bjørnenes hus, striber på dynen osv. Legen styrker også børnenes numeracy-kompetencer og sproglige kompleksitet (ved at sige ordene i flertalsform). Se evt. forklaring på numeracy i ordlisten i den generelle vejledning.

- **FORTÆLLE TIL BILLEDER**  
Kopier nogle af billederne fra bogen. Læg dem på gulvet foran jer. Tal om hvert billede. Bed børnene om at lægge billederne i den rigtige rækkefølge. Lad børnene fortælle historien med en start, midte og en slutning. Hjælp dem ved bl.a. at tilføje småord som *"fordi", "men", "så", "når", "da"* osv. Legen styrker børnenes brug af småord, som binder sætninger sammen, og den styrker også deres fortællefærdigheder og forståelse af en histories opbygning.
- **HUSKELEG**  
Lad børnene se godt på billederne og fortæl dem, at de skal prøve at huske, hvad de ser. Luk nu bogen og stil dem spørgsmål fx *"Hvilken farve er stolen?", "Hvilken farve er sengen?", "Hvilken farve er bjørnenes hus?"* Denne leg styrker også børnenes visuelle hukommelse.

## **Lydlig opmærksomhed**

Alle legene styrker børnenes lydlig opmærksomhed på flere niveauer:  
Hverdagslyde og rim

- **LILLE BAMSE SKAL GÆTTE EN LYD**  
Legen styrker børnenes opmærksomhed på at skelne imellem forskellige dagligdags lyde. Et barn skal være Lille Bamse, som ligger på gulvet. Barnet skal have på en hætte over øjnene, så han eller hun ikke kan se. Børnene synger denne sang (syng sangen på melodien til *"Bjørnen sover"*):

Lille Bamse, Lille Bamse  
Luk dit øje i  
Lille Bamse, Lille Bamse  
Og så tæl til ti  
Mon du nu kan gætte  
Inde fra din hætte  
Hvilken lyd, ja hvilken lyd  
Vi for dig lavet har?

Når sangen stopper, ligger Lille Bamse med hætten over øjnene i ca. 10 sekunder, imens et andet barn laver en lyd. Bagefter skal Lille Bamse gætte lyden. Det er vigtigt, at man på forhånd aftaler, hvilke lyde der kan vælges fx raslen med nøgler, en klokke, at ryste med en æske tændstikker, at trampe hårdt på gulvet, at røre med ske i en kop osv. Læg gerne lydtingene på gulvet, så alle kan

se dem. Husk at tage en hætte el. med, så Lille Bamses øjne kan blive dækket godt til.

- **HVOR KOMMER LYDEN FRA**

Legen går ud på at høre, hvor en lyd kommer fra. Find først en lydkilde fx en klokke. Legen leges således: Et barn har bind for øjnene. Et andet barn ringer med klokken fra et sted i rummet og skal blive på samme sted, når han/hun har ringet med klokken. Barnet med bind for øjnene skal gå efter lyden. Man må gerne ringe med klokken flere gange for at hjælpe barnet på vej i den rigtige retning.

- **RIMLEG OG DEN FARLIGE RIMBJØRN**

Find billeder, der rimer - ikke mere end 5 rimpar – gerne fra et billedlotteri. Leg Memory med rimene og/eller læg alle billederne på bordet, og lad børnene skiftes til at finde rim. Du kan også give hvert barn et billede, og så skal de finde hinanden, så deres to billeder danner et rimpar. Legen kan leges i flere runder, så alle 5 rimpar bliver brugt. Endelig kan du lege "*Den farlige rimbjörn*" med de samme rimpar – eller andre, hvis børnene kan magte det. Det foregår ved, at du er den farlige rimbjörn, som kun er sød, hvis han kan få rim. Hvis rimbjörnen ikke får rim, bliver han sur og sætter børnene i skammekrogen el.. Rimparrene skal bruges således: Hvert barn får det ene billede i et rimpar sat fast på sin bluse. Det andet billede i rimparret lægges på gulvet i det ene hjørne af rummet. Legen går nu ud på, at børnene skal stå i den anden ende af rummet. Den farlige rimbjörn står i midten. Børnene skal nu løbe hen og finde deres rimbillede, men måske fanger rimbjörnen dem. Når et barn bliver fanget, kan de andre børn befri barnet, hvis de kan finde det billede med det ord, som rimer på det rimord/billede, barnet har på sin bluse. De kan også befri barnet, hvis de selv kan finde på et andet rimord, som passer til det rimord, som barnet har på sin bluse.

## **Sproglig rytme og ords lydlige udtryk – i sange, rim og remser**

Aktiviteterne styrker børnenes opmærksomhed på rytmen og det præcise lydlige udtryk i ord og sætninger.

- JEG GIK MIG EN TUR I KONGENS MAVE  
Først kan I evt. sige denne kendte remse sammen:

Jeg gik mig en tur i Kongens mave...  
Sludder og vrøvl – i Kongens Have  
Der mødte jeg en stor cigar...  
Sludder og vrøvl – en lang husar  
Han havde en gevaldig snabel...  
Sludder og vrøvl – en mægtig sabel  
Den var lavet af stegte ål...  
Sludder og vrøvl – af ægte stål

- JEG LÆSTE EN BOG I BØRNEMAVEN  
Herefter kan I sige denne nydigtede remse, som med lidt god vilje kan passe lidt til historien om Guldlok.

Jeg læste en bog i børnemaven...  
Sludder og vrøvl – i børnehaven  
Jeg mødte den vilde guldsok...  
Sludder og vrøvl – den vilde Guldlok  
Hun sad på en lille sol...  
Sludder og vrøvl – på en lille stol  
Stolen var malet med farven brønd...  
Sludder og vrøvl – med farven grøn

- JEG ER EN LILLE UNDULAT/JEG ER EN LILLE BAMSEFYR  
Børnene kan byde ind i sangen med ord for mad, som de ikke kan lide, og mad som de gerne vil have.

Denne sang kan også synges med denne nye tekst:

Jeg er en lille bamsefyr  
Jeg har så ondt i min mave  
For her i skoven, ja her i skoven  
Kan jeg slet ik' finde mad.  
Her er kun orm af mange slags  
Og dem kan jeg ikke lide  
for jeg vil hel're, ja jeg vil hel're  
Have honningmadder og laks!

- BJØRNEN SOVER

Syng sangen 3 gange. Første gang brummer børnene sangen med dyb stemme lige som den store bjørn og kommer med et kæmpe brøl bagefter. Næste gang synger børnene den som den mellemste bjørn og brummer lidt mindre, og til sidst synger de den med lys og høj stemme lige som den lille bjørn.

## **Sprog i aktiviteter med krop og bevægelse**

Aktiviteterne knytter sprog og bevægelse sammen og understøtter dermed børnenes kropslige forståelse af ordene.

- **BLINDEBUK**

Tal om, hvordan det er ikke at kunne se. Hvad hedder det, når man ikke kan se? Hvilke sanser skal vi bruge til at finde vej, hvis vi ikke kan se?

- **SANSELEG**

Sanselege styrker den taktile sans samt smags- og lugtesansen. Du kan fx gemme forskellige ting i en papkasse. Børnene skal på skift stikke hånden ned i en papkasse og mærke på en ting, beskrive tingen og gætte, hvad det er. De må ikke kunne se tingene, inden de gætter, hvad det er. Du kan også tage ting med, som børnene skal smage på fx saft fra citron, fra appelsin, vand, te, mælk, osv. Børnene skal have bind for øjnene. Prøv at få dem til at bruge ord som dufte/stinke/lugte/smage og sødt/surt/stærkt/bittert osv. Endelig kan du tage ting med, der dufter/lugter forskelligt fx parfume, sæbe, kaffe, te, ost osv. Børnene skal med bind for øjnene lugte til alle tingene og sige, om det dufter dejligt eller stinker/lugter grimt og gætte på, hvad det kan være.

- **SANSESORTERING**

I skal bruge 5 stykker papir. På hvert papir skal I tegne en af de kropsdele, vi bruger til at sanse med: øje, mund, øre, hånd, næse. Find billeder fra fx et billedlotteri eller fra nettet. Børnene skal trække et billede og finde de sanser, de bruger for at opfatte dem, fx et barn trække fx et billede af en citron, som vi kan sanse perfekt vha. smags, lugte og synssansen (mund, næse, øje). Vi kan også sanse citronen vha. den taktile sans (hånd). Så vi kan have mange sanser i spil. Find evt. også billeder af følgende: røg (næse, øje), fugl (øre, øje), stol (øje, hånd), grød (mund, øje, næse), klaver (øje, øre, hånd) osv.



## **Sprog i aktiviteter med digitale medier**

Aktiviteterne styrker børnenes literacy-kompetencer.

- **BOOKCREATOR**  
Lav jeres egen bog om bjørne eller om Guldlok og de tre bjørne. Brug evt. appen BookCreator og lad børnene indtale tekst og gerne bruge forskellige stemmer for fx at illustrere den store, mellemste og lille bjørn. Aktiviteten styrker også børnenes opmærksomhed på stemmeføring, deres fortællekompetencer og sproglige kompleksitet, når du bl.a. støtter dem i at udvide deres sætninger.
- **TINGFINDER**  
Giv børnene den opgave at finde ting af forskellig størrelse og stille dem op i rækkefølge efter størrelse. Bed børnene tage billede af dem med en iPad og brug bagefter billederne til at tale om tings størrelse vha. udtryk som stor, større end, størst, lille, mindre end, mindst og midtmellem. Herved styrkes børnenes forståelse og anvendelse af disse ord.

## **Sprog i sociale og personlige kompetencer**

Leg en leg, hvor børnene kommer ind i bjørnenes hus. Hvad ville de gøre, hvis de kom ind i bjørnenes hus? Hvad ville bjørnene gøre? Legen styrker evnen til at danne sig forestillinger og handle på tænkte forestillinger.

## **Sprog i kreative aktiviteter mm.**

Kreative aktiviteter såsom at tegne, male, spille spil, lege, spille teater samt tage på ture ud af huset og til biblioteket kan bruges til at understøtte børnenes forståelse og tilegnelse af fokusordene og literacy-kompetencer.

- **TEGNE OG LEGESKRIVE**  
Børnene tegner noget fra historien om Guldlok. Lad dem legeskrive til og bruge hhv. store og små tegn for, hvad hhv. den store bjørn og lille bjørn siger. Skriv også med din voksenskrift, hvad bjørnene siger.
- **BJØRNELEG**  
Find informationer om bjørne, fx hvor de bor, hvad de spiser mm. Herefter kan børnene lege en bjørneleg – enten inde i børnehaven eller ude i naturen/på legepladsen, hvor de bevæger sig rundt som bjørne og finder føde. Der kan fx være en bjørnemor, en bjørnefar og et par bjørneunger i legen. Aktiviteten styrker også børnenes viden om naturen.





Denne folder er én af i alt 13 bogfoldere, der er udarbejdet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen beskriver arbejdet med historien 'Guldlok og de tre bjørne' indenfor rammerne af metoden udvidet dialogisk læsning udviklet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen er målrettet fagfolk og studerende, der arbejder og beskæftiger sig med 0-6 årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Folderen er tilgængelig på [www.fredensborg.dk](http://www.fredensborg.dk) og [www.videnomlaesning.dk](http://www.videnomlaesning.dk), hvorfra den frit kan downloades og kopieres/distribueres.

Ved at scanne nedenstående QR kode kan du se eksempler på arbejdet indenfor hver af de tre faser i den udvidede dialogiske læsning:



Fredensborg Kommune  
Egevangen 3B  
2980 Kokkedal  
Tlf. 7256 5000  
[fredensborg@fredensborg.dk](mailto:fredensborg@fredensborg.dk)

